

tili samo satove na kojima se jedino njihov glas nije čuo, propustili su vidjeti velike mogućnosti koje pruža rad s malim učenicima. Smetnuli su s uma činjenicu da u razredu imaju učenike koji su odsad nadalje njima prepušteni neobrađeni materijal, koji tek treba da dobije oblik. Oni svog nastavnika nemaju s kime uspoređivati ni mjeriti, što je slatka razbibriga većim đacima. Vi ste oni prema kojima će njihovi budući nastavnici biti vrednovani. Vi ste njihov prvi susret s učionicom, školom, nastavom, učenjem, njihov vodič u nova znanja, njihov ključ za neotvorena vrata. Vi ćete im pokazati kakva je pustolovina učenja, kakva je radost znanje, naravno, ako ste sami još uvijek uvjereni u to.

Višnja Kostrenčić i dr.

O MOTIVACIJI ODRASLIH

I

Psiholozi nazivaju motivacijom sve ono što nas potiče na neku aktivnost, bilo da poticaji dolaze izvana ili su pak plod unutrašnjih psihičkih tokova.

U svakoj ljudskoj djelatnosti, a napose u svakom toku učenja, motivacija je jedan od glavnih činilaca uspjeha. Kad se pak govori o odraslima, koji žele naučiti neki strani jezik, može se slobodno reći da je njihova motiviranost gotovo i najvažniji činilac.

Govoreći o motivaciji naših studenata, spomenuli bismo i činjenicu da već dvadeset i četiri godine većina naših studenata radi u ritmu od tri sata tjedno, u toku pet mjeseci, dok ne završe jedan stupanj nastave, ili dvije godine, ako su početnici i žele završiti sva četiri stupnja nastave u Centru.

Oko tisuću studenata upisuje se, u prosjeku, svaki semestar u Centar, želeći u prvom redu naučiti »govorni« strani jezik. Nismo dosad radili točne analize o dobi, spolu i obrazovnoj razini naših studenata, ali iz podataka koje imamo vidi se da je većina njih, od početka rada Centra do danas, u dobi od dvadeset do četrdeset i pet godina.

Također na osnovi godišnjih izvještaja o našem radu i na osnovi kartoteke studenata, koja se redovito vodi, a ne na temelju posebnih istraživanja, rekli bismo da je u prosjeku bilo i jest oko 60% studenata muškog, a oko 40% ženskog spola.

Većina naših studenata ima višu i visoku stručnu spremu, bar završen I stupanj visokoškolske nastave, jedan dio srednju, a vrlo malo njih samo nižu. To se sve odnosi na naše redovite grupe.

Vrlo je raznolika razina u našim specijaliziranim grupama, gdje je većina studenata katkad samo s višom, a ponekad samo s nižom stručnom spremom. U načelu u specijaliziranim grupama dob je studenata između trideset pet i četrdeset šest godina. Također je većina, uglavnom, muškog spola.

Pad broja studenata u prosjeku kreće se od 15 do 30% u toku jednog semestra.

60—80% naših studenata završi sva četiri stupnja nastave. Poslije naših redovitih stupnjeva (u ritmu 3 puta 3 sata tjedno) rad se nastavlja, ukoliko to studenti žele. Oni tada rade dva puta tjedno po dva sata, a profesori sastavljaju programe u skladu s potrebama i željama grupa.

I u anonimnim anketama, koje smo provodili među našim studentima u posljednje tri školske godine (u svibnju 1974., u svibnju 1975., i u svibnju 1976.), na pitanje koji im broj sati tjedno najviše odgovara većina studenata odgovorila je: tri puta tri sata tjedno.

U toku dvadesetčetirigodišnjeg rada Centra za učenje stranih jezika u Zagrebu nastavnici su imali prilike upoznati različite vrste motivacije. Mogli bismo motivaciju naših studenata svrstati u nekoliko skupina.

1. Najčešća motivacija, čini nam se, jesu poslovni dodiri, pismeni i usmeni, sa strancima. Mnogi radni ljudi uče strane jezike jer su im potrebni na radnom mjestu (Zakon o radu u Vanjskoj trgovini). Stručnjaci koji uče strane jezike moraju i žele pratiti svoju stručnu literaturu na stranim jezicima, odlaze u inozemstvo radi usavršavanja u svojoj struci (liječnici, pravnici, inženjeri, ekonomisti i dr.).

2. Zahtjevi sistematizacije radnih mjesta — ako želiš zadržati radno mjesto, treba da poznaješ strani jezik.

3. Za poznavanje stranog jezika neki OUR-i daju povećani osobni dohodak.

4. Natječaji — za postdiplomski studij, za specijalizaciju u zemlji, za specijalizaciju u inozemstvu, uvjeti za zaposlenje

5. Studenti stranih jezika — filolozi usavršavaju ponekad svoj govorni jezik kod nas.

6. U određenom razdoblju jaka motivacija za učenje njemačkog jezika bio je odlazak na rad u zemlje njemačkog jezičnog područja. Budući da se u posljednje vrijeme smanjuje odlazak na rad u Njemačku, jenjava i ta motivacija, a smanjuje se i broj studenata njemačkog jezika kod nas.

Sve dosad nabrojene razloge mogli bismo nazvati dijelom tzv. vanjske motivacije.

U unutrašnju motivaciju mogli bismo svrstati ove razloge:

1. potrebu suvremenog čovjeka, osobito pripadnika manjih naroda, da poznaje strane jezike

2. učenje jezika kao »hobi« i kao neku vrstu relaksacije

3. osamljenost suvremenog čovjeka koji osjeća potrebu za društvom i nalazi ga u grupi studenata stranih jezika. Tu je često važan i utjecaj grupe, pa svakako i nastavnika — hoće li početnik nastaviti učenje stranog jezika do najviših stupnjeva te hoće li početi učiti i drugi strani jezik, što je vrlo čest slučaj kod nas.

Dakako, kod dijela studenata primjećuje se ne samo jedan, nego nekoliko od navedenih vrsti motivacije.

Važna je činjenica, pa također i jedan od činilaca u motivaciji studenata, da se nastavni rad odvija u malim grupama, najviše od dvanaest do četrnaest studenata, u ugodnim prostorijama, u ugodaju drugarstva.

U toku duljeg rada s jednom grupom studenata nastavnici primjećuju i svojevrsan preobražaj motivacije kod pojedinaca. Neki studenti u početku žele usvojiti ili samo stručni rječnik ili žele samo govoriti, bez obzira na to što krnje sva gramatička pravila. Takve se težnje opažaju naročito kod studenata koji dotad nisu imali mnogo dodira sa stranim jezicima uopće, ili su ih učili, svoje-

dobno metodom prevodenja. Već pri kraju prvog semestra taj se stav počinje mijenjati. Studenti žele govoriti pravilno, upoznati jezik svestranije, pa uviđaju da im je zato potrebna i pomoć gramatike.

Motivacija je različita kod pojedinaca s obzirom na njihovu profesiju i obrazovnu razinu, a možemo govoriti i o različitosti motivacije s obzirom na profesionalnu strukturu i obrazovnu razinu cijele grupe studenata.

II.

Opširnije bismo željeli govoriti o tome kako se mijenja struktura motivacije kod naših odraslih studenata u toku učenja stranog jezika.

Odrasli studenti koji počinju učiti strani jezik kod nas dolaze s visokim stupnjem početne, odnosno vanjske motivacije.

Studenti uče strani jezik zato što žele napredovati na poslu, putovati u strane zemlje, povećavati svoje osobne dohotke, postizavati bolje rezultate na studijama, pratiti stručnu literaturu na stranim jezicima, žele se društveno afirmirati itd. Vanjska motivacija, dakako, olakšava početni stadij rada. To se odnosi na sve strane jezike koji se uče u našoj ustanovi.

Treba napomenuti da broj studenata u početnim grupama nikad ne prelazi četrnaest, što ima veliko značenje za tok promjena u strukturi motivacije.

Promjene u strukturi motivacije mogli bismo podijeliti u dvije faze. Prva faza, to je prvi i drugi stupanj učenja stranog jezika, odnosno dva semestra, trajanje deset mjeseci. Druga faza je treći i četvrti stupanj učenja stranog jezika, također dva semestra i trajanje 10 mjeseci. Prva i druga faza zajedno odgovaraju potpunom ciklusu učenja stranog jezika u Centru, što vremenski traje četiri semestra, odnosno dvadeset mjeseci.

Iako je u početku učenja stranog jezika stupanj početne, odnosno vanjske motivacije najjači, ipak je prva faza najteža u toku učenja stranog jezika, u odnosu prema motivaciji.

Naime, zanimanje, oduševljenje i htijenje s kojima odrasli studenti počinju učiti strani jezik treba u toj prvoj fazi zadržati na istoj razini i, po mogućnosti, pojačati.

Praksa nam je pokazala i još uvijek pokazuje da — uz svrsishodnost nastavnih metoda i nastavnih pomagala — *odnos nastavnika sa studentima* ima presudnu ulogu, a činilac koji također znatno pridonosi uspjehu u radu jest raznolik profesionalni i obrazovni sastav grupe.

Dugogodišnji rad s odraslim studentima, kao i rezultati toga rada, pokazuju da *odnos nastavnika—studenti* predstavlja zametak i prvi korak u uspješnoj preobrazbi početne, vanjske motivacije u trajnu, unutarnju, čemu zapravo mora težiti svaki nastavnik. Želimo li to postići, moramo središte svoje pažnje usredotočiti na *studenta—čovjeka*. Zbog toga mi sada ne govorimo o jezičnim modelima, o teoriji davanja i stjecanja znanja i u pojedinosti razrađenoj artikulaciji sata, što su, dakako, važne pretpostavke za uspješan nastavni rad, ali ako zanebaramo *studenta—čovjeka*, mogli bismo čuti primjedbu naših odraslih studenata: »Divno ste i potpuno na znanstvenoj osnovi rastumačili ovo gradivo, samo mi nismo od toga ništa razumjeli.«

Što to zapravo znači?

Nastavnik mora svojim predavanjem, tumačenjem i ukazivanjem na greške pokazati pozitivan pristup i odnos prema studentskom usvajanju novih znanja, mora pokazati da je u toj »borbi« na njihovoj, studentskoj strani.

Onog trenutka kad studenti osjete takav stav, kad osjete to »zajedništvo« s nastavnikom, koji za njih predstavlja taj strani jezik, kad više ne postoji granična crta »ja«—»nastavnik« i »vi«—»studenti«, najteža je zapreka prebrođena i put je otvoren. Stvorena je atmosfera zajedništva i uzajamnosti, ali nikako ne i familijarnosti, takav ugođaj zajedništva i uzajamnosti olakšava odraslim studentima odvijanje tog za njih novog toka djelatnosti.

To zajedništvo u odnosu nastavnik—studenti odražava se vrlo pozitivno i na razvoj međusobnih odnosa među članovima grupe. Uzdržljivosti, plašljivosti, nepovjerljivosti među njima postepeno nestaje, izmjenjuju se obavijesti o radnom mjestu, poduzeću, komentiraju se svakodnevni događaji. Uz usmjerenje iskusnog nastavnika sve se te situacije počinju prenositi i na strani jezik koji studenti uče: u njihove svakodnevne reakcije i potrebe neopazice, ali vrlo uporno počinju ulaziti fraze, idiomi i dijalozi na jeziku koji uče. (Često se na školskim hodnicima, poslije prvih nekoliko tjedana učenja na svim stranim jezicima koji se kod nas uče, čuju odlomci ovakvih dijaloga: »Pero, ideš li gore na šalicu kave?« — »Idem, dakako, Mile!«)

Na taj način studenti su sve više motivirani da dolaze na nastavu ne samo zato da svladaju neku novu lekciju ili nauče neko novo glagolsko vrijeme, već i da susretnu svoje nove znance, da budu u toku tri školska sata dio jedne cjeline, sastavni dio jedne radne grupe.

Postupno u tom toku usvajanja novih znanja i učenja stranog jezika dolaze i prvi rezultati — pokazuje se širem krugu što je naučeno. Dakle, instrumentalna, vanjska motivacija, tj. želja odraslih studenata da nauče strani jezik kao instrument komuniciranja, što će im omogućiti njihovu afirmaciju na društvenom i poslovnom polju, daje prve pozitivne rezultate već na *završetku prve faze, tj. poslije prvih deset mjeseci rada.*

Na završetku prve faze početna, vanjska, odnosno instrumentalna motivacija ne opada, već je zadržana na istoj razini, a često je i pojačana. Stvaraju se povoljni uvjeti za transfer, tj. prijenos u trajnu, unutrašnju motivaciju. Činoci koji tome pridonose jesu: pozitivan odnos nastavnik—studenti, raznolikost sastava grupe, pa i vrijeme provedeno zajedno u učenju stranog jezika — *deset mjeseci na završetku prve faze.*

Kao što su u toku učenja stranog jezika u prvoj fazi usvojena osnovna znanja, isto je tako stvoren temelj i preduvjet za osnovnu unutarnju motiviranost, koja u toj drugoj fazi postupno dobiva svoju pojedinačnu kvalitativnu vrijednost. Treba napomenuti da u toj drugoj fazi grupa studenata ostaje i dalje cjelina, da je odustajanje relativno maleno (šezdest do osamdeset posto studenata počinje i završava ciklus učenja stranog jezika), što sve čini rad i praćenje rezultata vrlo zanimljivim i mjerodavnim.

Dakle, u drugoj fazi, u toku *daljih deset mjeseci*, odvija se usporedo proces »fine obrade« u usvajanju znanja stranog jezika, kao i proces najfinijeg nianširanja u prijelazu vanjske u stalnu, unutrašnju motivaciju.

U grupi odraslih studenata, koji se sada već međusobno vrlo dobro poznaju, koji imaju osnovne informacije jedni o drugima, počinju se stvarati skriveni, dublji »resori« znanja i očećaja. Otkrivaju se skrivena pitanja, želje, težnje, otkrivaju se crte ličnosti koje je bilo nezamislivo otkriti na početku prve faze.

Ima studenata koji u tom obliku društvene aktivnosti vide svoj bijeg iz osamljenosti; to je sada za njih mjesto gdje se mogu saznati zanimljive pojedinosti iz povijesti i kulture neke strane zemlje, ali i mjesto gdje se mogu izjadati svojim novim prijateljima, potražiti eventualan savjet, raspraviti neko pitanje.

Za mnoge je taj razred, ta mala grupa ljudi, taj nastavnik, i sve to zajedno, mjesto gdje još uvijek postoje ljudi, gdje automatizacija nije uništila ljudski pristup čovjeku.

Zbog toga vrlo često na završetku druge faze, kad je »jezik savladan«, kad je ciklus učenja pri kraju, a ta ljudska društvena cjelina, ta radna grupa na završetku svoga puta, permanentna, unutrašnja motivacija ostaje, pa se rad nastavlja u tzv. petim stupnjevima, ili se pak ponavlja druga faza učenja istog jezika (»da se ostane u toku«, kako kažu naši studenti), ili se pak cijeli ciklus započinje iznova, učenjem nekog drugog stranog jezika. Priličan je broj studenata koji su nakon završene prve i druge faze jednog stranog jezika prošli iste cikluse na još dva ili tri druga strana jezika.

Dakle, s neskrivenim zadovoljstvom možemo utvrditi da permanentna, unutrašnja motivacija, proizašla iz inicijalne, vanjske motivacije traje kod studenata i poslije toga kako je završen radni ciklus učenja stranog jezika. Tako je stvoreno trajno zanimanje za neki strani jezik, što ostaje dio društvene i radne aktivnosti naših studenata.

III.

U specijaliziranim grupama, koje su najčešće potaknute u radu vanjskom motivacijom, položaj je nešto drukčiji. Budući da je učenje stranog jezika vezano samo uz radno mjesto članova tih grupa, ono osnovno čemu nastavnik mora težiti jest: dati studentima znanje koje će im olakšati rad na radnim mjestima, kao i sposobnost što brže primjene stečenih znanja na radnim mjestima. Time će instrumentalna, vanjska motivacija biti održana i eventualno se pojačati, ali stvaranje permanentne, unutrašnje motivacije neće biti tako lako, jer, prije svega, članovi takve grupe — specijalizirane — dobro međusobno se poznaju, pa je međusobno zanimanje jednih za druge manje. Tu će glavni činilac koji pridonosi motivaciji biti: *odnos nastavnik—studenti*.

Taj odnos može potrebu za poznavanjem stranog jezika obogatiti i istinskim zanimanjem za strani jezik, što kod studenata specijaliziranih grupa može stvoriti stav »pa taj je jezik zaista zanimljiv i vrijedilo bi naučiti i više nego što mi treba na radnom mjestu«. A to je i cilj kojemu nastavnici moraju težiti kad rade sa specijaliziranim grupama.

Kao jedan model specijaliziranih, odnosno intenzivnih grupa spomenuli bismo intenzivne grupe francuskog jezika, grupu »Elektroprivrede«.

Grupa je završila četiri stupnja nastave francuskog jezika, a cijelo je vrijeme radila s jednim profesorom. U ljetnom semestru školske godine 1971—1972. završili su prvi i drugi stupanj, tri puta po pet sati tjedno. Radilo se ujutro (7,30—12), studenti su i prije i poslije nastave radili na svojim radnim mjestima. Treći i četvrti stupanj nastave polazili su ujutro i navečer, tj. kombinirano, u uredovno i u slobodno radno vrijeme. Obrazovni sastav: inženjeri i tehničari. Samo dvojica nisu nastavili učenje poslije drugog stupnja, ali grupa se popunila novim studentima.

Svi su studenti pokazali veliku vrijednost u radu, pisali su redovito domaće zadaće. Izostanaka bilo je vrlo malo, iako su mnogi studenti službeno putovali u razne krajeve zemlje i na teren u okolicu Zagreba. U četvrtom stupnju obrađeni su prilično teški stručni tekstovi iz područja električnih centrala i računala. Studenti su ih svladali bez ikakvih poteškoća. Sami su izjavili da su vrlo zadovoljni i motivirani kvalitetom nastave i neobično ugodnim odnosom nastavnik—studenti, što je olakšavalo petosatno dnevno učenje stranog jezika.

Željeli bismo spomenuti i dvije grupe engleskog jezika koje su od 1. 2. 1975. do 13. 1. 1977. radile u Kutini, s udžbenicima i po metodama Centra. Grupe su završile sva četiri stupnja nastave. Zbog zadataka studenata na njihovim radnim mjestima (većina studenata bili su stipendisti »INE«, samo dvojica su bili tzv. »privatni« studenti) rad je uvijek započinjao 15. 10. i zato su se studenti u toku školske godine sastajali i po četiri puta tjedno, odnosno imali su, po pravilu, 12 sati nastave tjedno, tj. ritam 4 x 3. Od 30 studenata završilo je četvrti stupanj 19 studenata (2 odlična, 7 vrlo dobrih, 5 dobrih, 5 dovoljnih).

Zbog bolesti odustalo je od nastave pet studenata, jedan se preselio u drugo mjesto, a pet ih je odustalo zbog lošijeg uspjeha na prvom stupnju nastave. Od devetnaest studenata koji su završili četvrti stupanj, sedamnaest ih je imalo visoku stručnu spremu, a dvojica srednju. Dob studenata: 70% u dobi od 30 do 35 godina, 5% mlađi, 25% stariji.

Na završetku četvrtog stupnja studenti su pokazali veliko zanimanje za engleski jezik, kao i solidno stečeno znanje. Vjerojatno će nastaviti svoj rad i na petim stupnjevima. Učenje engleskog jezika za njih nije bila samo obveza zbog radnog mjesta, već i relaksacija i osvježanje.

IV.

Kad se govori o motivaciji u učenju ruskog jezika, susreću se posebni činioci koji su, vjerojatno, srodni s onima u specijaliziranim grupama.

Većina studenata uči ruski jezik radi svakodnevnih potreba, i to trenutnih, u poslu. Kad neko poduzeće poduzima neke poslove za koje je potrebno znanje ruskog jezika, tada se povećava broj studenata na ruskom. Ali u toku učenja ruskog jezika rađa se kod pojedinaca ljubav prema jeziku, odnosno želja da jezik što potpunije usvoje, da govore što pravilnije, traže preljeve i pojedinosti u izražavanju.

Čini se da studente motivira u radu, ali vanjskom motivacijom, i pripadnost jednom poduzeću.

Srodnost jezika, npr. ruskog i hrvatskog ili srpskog, čini se, ne povećava početnu, tj. vanjsku motivaciju, ali kasnije, kad je početna motivacija svladana, srodnosti i razlike među jezicima motiviraju studente da svladavaju istančanost i osobitost ruskog jezika, tj. olakšavaju prijelaz s vanjske na unutrašnju motivaciju. To je npr. bio slučaj sa studentima iz poduzeća »Toplana« koji su učili ruski jezik u Centru u toku školske godine 1974—75, 2 semestra po 12 sati tjedno (4 x 3 sata) i pokazali vrlo veliko zanimanje za ruski jezik, čak i mnogo veće nego što im je to bilo potrebno za njihova radna mjesta.

V.

Hrvatski ili srpski uče strani studenti koji studiraju u Zagrebu ili stručnjaci i članovi njihovih obitelji koji nekoliko godina rade u Jugoslaviji.

Osim opće, makromotivacije studenata prema učenju jednog ili više stranih jezika postoji i posebna mikromotivacija studenata da nastave sat za satom u jednom nastavnom ciklusu u jednom danu, što je čest slučaj u učenju hrvatskog ili srpskog jezika, pa i u drugim intenzivnim grupama (naime u učenju drugih stranih jezika), kad se nastava provodi i po pet do šest sati dnevno, a ponekad i pet puta tjedno.

U učenju hrvatskog ili srpskog jezika posebno bismo spomenuli grupu po-
dužeća »DOKI«, koji su učili taj jezik nešto više od tri semestra. Iako grupa
nije radila intenzivno, već samo dvaput tjedno po dva sata (sat je trajao punih
60 minuta), a treći semestar samo jedanput tjedno po 2 sata (sat ponovo 60
minuta), na završetku rada studenti su pokazali vrlo dobre rezultate: mnogo
su bolje razumijevali raznovrsne tekstove nego što su ih mogli potpuno pravilno
prepričati. Ali svakodnevnim govornim jezikom ovladali su pravilno.

VI.

U posljednje tri školske godine provodili smo ankete među našim studentima
(svibanj 1974. i 1975. i lipanj 1976.). Prvu anketu provodili su profesori
Mirjana Karanjac, Višnja Kostrenčić, Sonja Lovasić, Mira Muić, Iskra Pavlović
i Vesna Simonić. Drugu anketu: profesori Aleksandar Aranicki, Dora Baron,
Tamara Jovanović. Treću anketu: profesori Vlasta Borovnik, Zvonka Filipović
i Marijan Štetić.

Pitanja u anketi su se mijenjala, a anketa pomaže profesorima Centra da
nastavu, tj. njezin sadržaj i metodu, prilagođuju potrebama studenata. Zato
će Centar i nadalje svake školske godine provoditi anketu među studentima,
uz daljnju povremenu promjenu u sadržaju.

U dosadašnjim anketama studenti su na mnoga pitanja u anketi odgovarali
višestruko na jedno pitanje, a na neka pitanja nisu uopće odgovorili, zato se
i brojevi pojedinih odgovora ne podudaraju potpuno s brojem studenata koji su
ispunili anketu. U 1974. je 60% studenata ispunilo anketu, u 1975. 63%, a
1976. 67%. Vidi se da se broj studenata koji popunjava anketu postepeno pove-
ćava.

Naveli bismo ovdje samo neke odgovore na pitanja iz dviju posljednjih anketa.
Na pitanje: *Zašto su se odlučili za Centar?* odgovorilo je:

	A. Kvaliteta nastave:	B. Intenzivna nastava:	C. Cijena:	D. Svjedodžba:	E. Drugi razlog:
1975.	71%	37%	2,5%	22%	3,5%
1976.	56%	33%	1%	19,8%	1,8%

Neka pitanja i neki odgovori samo u posljednoj anketi: *Zašto vam je potrebno znanje stranog jezika?*

Studenti su odgovorili:

A. U poslu:	B. Radi čitanja stručne literature:	C. Radi osobnog zadovoljstva:	D. Radi putovanja i dodira sa strancima:
53%	10,7%	7%	5,2%

Što vas zanima u stranom jeziku?

Studenti su odgovorili:

A. Sve:	B. Konverzacija:	C. Stručni jezik:
33%	14%	5,3%

Što želite postići učenjem stranog jezika? Odgovori:

A. Pasivno znanje za čitanje literature 27%	B. Sposobnost pisanja: 18,6%	C. Sposobnost govorenja: 77%
--	---------------------------------	---------------------------------

Kakav je vaš odnos prema stranom jeziku? — Odgovori:

A. Neutralan: 4%	B. Da li ga volite?: 52%	C. Učite li ga iz potrebe? 37%
---------------------	-----------------------------	-----------------------------------

Vaši planovi poslije završetka učenja stranog jezika?

A. Usavršavati znanje jezika: 73%	B. Putovati u strane zemlje: 9,9%	C. Čitati stranu literaturu: 5,5%	D. Učiti drugi jezik: 12,2%
--------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------

Na pitanje o ritmu nastave studenti su odgovorili:

	A. 3×3 tjedno:	B. 2×3 tjedno:	C. 3×2 tjedno:	D. 2×2 tjedno:
1975.	65%	25%	10%	2%
1976.	54%	23%	8,2%	4%

Ostala pitanja u anketi, o kojima sada ne bismo detaljnije govorili, bila su: jesu li studenti saznali za Centar od prijatelja ili pomoću reklame; pitanja o tempu rada, o trajanju semestra, o programu rada, žele li rad subotom, jesu li zadovoljni temom lekcija, da li bi željeli više zabavnog štiva, više stručnih tekstova, više aktualnih tema i sl.

Studenti su također bili anketirani o tome koristi li im rad u laboratoriju malo ili mnogo, koju fazu rada u razredu smatraju najkorisnijom (tumačenje novog gradiva, uvježbavanje, slobodan razgovor, gramatičke vježbe), imaju li prilike aktivno sudjelovati u radu u razredu, imaju li previše, premalo ili dovoljno domaćih zadaća, jesu li zadovoljni radom profesora i radom administracije, žele li poslije završena četiri osnovna stupnja nastaviti rad u ritmu 2 x 2 tjedno, u tzv. petim stupnjevima, žele li sudjelovati u ekskurziji Centra u strane zemlje, u koje godišnje doba žele putovati, jesu li već prije učili koji strani jezik u Centru, itd.

Ali opširnija obrada odgovora u anketi nije zapravo zadatak našeg izvještaja.

Ipak, željeli bismo i ovdje izvući neke zaključke iz ankete:

1. Većina studenata želi intenzivnu nastavu (ritam 3 x 3 sata tjedno), 65% studenata u drugoj, a 54% u trećoj anketi.

2. Kvaliteta nastave važniji je razlog za motiviranost u učenju negoli intenzivna nastava (71% u drugoj u odnosu prema 65% — rezultat treće ankete).

3. Studenti bi željeli što više aktualnih tema (27%), zabavnog štiva (20%), stručnih tekstova (19%).

4. Studenti su motivirani radom u laboratoriju (71%, u drugoj, odnosno 67% u trećoj anketi) i testovima (76% u drugoj, odnosno 55% u trećoj anketi).

5. Većina studenata motivirana je »slobodnim razgovorom« (68,5% u drugoj, odnosno 64% u trećoj anketi).

6. Studenti su motivirani u radu svojim aktivnim sudjelovanjem u razredu (78% u drugoj, odnosno 67% u trećoj anketi), domaćim zadaćama (86% u drugoj, odnosno 72% u trećoj anketi), odnosom i radom profesora (95% u drugoj, odnosno 96% u trećoj anketi).

7. Većina studenata želi poslije dvije godine učenja jednog jezika nastaviti učenje tog istog jezika u tečajevima 2x2 sata tjedno. Takvu je želju izrazilo 76,5% u drugoj, odnosno 57% u trećoj anketi.

8. Najveći dio studenata uči jezik zbog potreba u poslu (53%), a na pitanje kako žele svladati jezik, 70% njih odgovorilo je da želi slobodno razgovarati na jeziku koji uče.

9. U jeziku ih zanima sve (33% studenata), a ne samo stručni jezik (5,3% studenata).

10. Kad su morali odlučiti: uče li jezik jer ga vole ili samo zbog potrebe, većina je odgovorila da uči jezik jer ga voli (52%), a manje zbog potrebe (37%). Također većina studenata želi usavršavati svoje znanje jezika i dalje, poslije četvrtog, pa čak i poslije petih stupnjeva.

Na mjestima gdje u ovom kratkom osvrtu nismo posebno drukčije označili navedeni postoci rezultati su treće ankete, provedene u lipnju 1976.

VII.

Pokušali smo navesti razloge koji motiviraju naše studente da uče strane jezike. Anketama smo nastojali neposrednije od samih studenata saznati što ih potiče na učenje stranih jezika. Iz navedenih podataka u izvještaju vidi se da sistem organizacije rada u Centru, posebno ritam od tri puta po tri sata nastave tjedno, grupe studenata ne veće od četrnaest na početnim, a dvanaest na višim stupnjevima, načelo da, ukoliko je moguće, jednu grupu vodi jedan profesor — i sl., pozitivno utječu na motiviranost studenata prema učenju stranih jezika, kao i na uspješan nastavni rad. Zato, uz profesore koji sada predaju u Centru, treba zbog stvorene organizacije rada govoriti o pokoljenju profesora koji su radili prije nas u Centru, i svakako o organizacijsko-stručnom djelovanju profesora Petra Glebova, direktora Centra.

Ispitujući i nadalje u toku samog nastavnog rada, često spontano, jer nam se to nameće u toku rada, često sistematski u toku nastave, pa i drugim metodama (npr. anketama) zašto studenti uče strane jezike, vjerojatno ćemo saznati nove činjenice i čuti za nove motive. Ali smatramo da će *ličnost nastavnika i njegov odnos prema radu, kao i prema studentima*, što je u osnovi veoma povezano, uvijek ostati bitan činilac svakog nastavnog uspjeha.

Izvještaj sastavila:

»Grupa profesora Centra za učenje stranih jezika u Zagrebu, Vodnikova 12« i to profesori: Mirjana Karanjac, Višnja Kostrenčić, Sonja Lovasić, Nada Matić i Ana Pučar.
Zagreb, veljača 1977.